

Брюксел, 27.11.2013 г.
COM(2013) 821 final

2013/0407 (COD)

Предложение за

ДИРЕКТИВА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА

**относно укрепването на някои аспекти на презумпцията за невинност и на
правото на лицата да присъстват на съдебния процес в наказателното
производство**

{SWD(2013) 478 final}

{SWD(2013) 479 final}

{SWD(2013) 500 final}

ОБЯСНИТЕЛЕН МЕМОРАНДУМ

1. КОНТЕКСТ НА ПРЕДЛОЖЕНИЕТО

1.1. ВЪВЕДЕНИЕ

1. С настоящото предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета се цели укрепването на някои аспекти на правото на заподозрените или обвиняемите по наказателни производства в целия Европейски съюз да се ползват от презумпция за невинност до доказване на вината им с окончателно съдебно решение, както и укрепването на правото на лицата да присъстват на съдебния процес срещу тях.
2. В контекста на член 82, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз („ДФЕС“) взаимното признаване следва да бъде крайъгълният камък на съдебното сътрудничество, което означава, че съдебните решения, постановени в една държава членка, следва да се считат за еквивалентни на решенията, постановени в останалите държави членки, и следователно трябва да имат изпълнителна сила навсякъде в ЕС. Съдебното сътрудничество трябва да се основава на взаимно доверие между различните съдебни системи и усещането, че правата на заподозрените или обвиняемите не се зачитат пред всяка инстанция, оказва несъразмерно вредно въздействие върху взаимното доверие, а оттам и върху съдебното сътрудничество.
3. В този контекст Стокхолмската програма¹ постави силен акцент върху укрепването на правата на лицата в наказателните производства. В точка 2.4 от нея Европейският съвет прикани Комисията да представи предложения, с които да се въведе поетапен подход за укрепване на правата на заподозрените или обвиняемите чрез въвеждането на общи минимални стандарти във връзка с правото на справедлив съдебен процес.
4. Вече са приети три мерки: Директива 2010/64/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 20 октомври 2010 г. относно правото на устен и писмен превод в наказателното производство², Директива 2012/13/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2012 г. относно правото на информация в наказателното производство³ и Директива 2013/48/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2013 г. относно правото на достъп до адвокат в наказателното производство и в производството по европейска заповед за арест и относно правото на уведомяване на трето лице при задържане и на осъществяване на връзка с трети лица и консулски органи през периода на задържане⁴. Мерките за защита на уязвимите лица, които са заподозрени или обвиняеми в наказателно производство, са представени в пакет заедно с настоящата инициатива и с Директива относно временната правна помощ за заподозрените или обвиняемите, които са задържани, и правната помощ при производствата по европейска заповед за арест.
5. Наред с това, на 14 юни 2011 г. Комисията публикува Зелена книга относно прилагането на законодателството на ЕС по наказателноправни въпроси в

¹ ОВ С 115, 4.5.2010 г., стр. 1.

² ОВ L 280, 26.10.2010 г., стр. 1.

³ ОВ L 142, 1.6.2012 г., стр. 1.

⁴ ОВ L 294, 6.11.2013 г., стр. 1.

областта на задържането, с цел да се обмислят начините за засилване на взаимното доверие и прилагането на принципа за взаимно признаване в областта на задържането, при зачитане на компетентността на ЕС и на нейните граници.

6. Целта на всичко, което се прави по програмата на Комисията в областта на процесуалните права, е да се гарантира съблюдаването на правото на справедлив съдебен процес в Европейския съюз. Принципът за презумпцията за невинност, заедно със свързаните с него права, допринася за гарантиране на правото на справедлив съдебен процес. Различните права на заподозрените или обвиняемите в наказателното производство, въведени с горепосочените директиви на ЕС през последните няколко години, като правото на устен и писмен превод, правото на информация и правото на достъп до адвокат, не представляват цели сами по себе си. Тяхната цел е по-широка и те са по-скоро средства за материализиране на принципа за правото на справедлив съдебен процес. Презумпцията за невинност и свързаните с нея права допринасят за това. При постоянно нарушаване на презумпцията за невинност в държавите членки целите на програмата в областта на процесуалните права не могат да бъдат постигнати изцяло.
7. Именно по тази причина в Стокхолмската програма Европейският съвет прикани изрично Комисията да разгледа въпроса за презумпцията за невинност.
8. Комисията направи задълбочен преглед на този въпрос в своята оценка на въздействието и стигна до заключението, че е необходима мярка относно някои аспекти на презумпцията за невинност с цел това основно право да се укрепи. Всеобщите цели на вече приетите мерки в областта на процесуалните права в наказателното производство, включително ключовият инструмент в областта — Директивата относно правото на достъп до адвокат, — все още изискват да се гарантира определено минимално равнище на защита на принципа за презумпция за невинност във всички държави членки.
9. Настоящото предложение се прави на основание член 82, параграф 2 от ДФЕС. Съгласно този член „[д]околкото това е необходимо за улесняване на взаимното признаване на присъдите и съдебните решения, както и на полицейското и съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси с трансгранично измерение, Европейският парламент и Съветът, като приемат директиви в съответствие с обикновената законодателна процедура, могат да установят минимални правила. Тези минимални правила отчитат различията между правните традиции и системи на държавите членки.

Те обхващат:

а) взаимната допустимост на доказателства между държавите членки;

б) правата на лицата в наказателното производство;

в) правата на жертвите на престъпления;

(г) [...]“.

10. Настоящото предложение ще допринесе също така за укрепване на законовите гаранции, които защитават лицата, участващи в производства, водени от Европейската прокуратура. Във внесеното наскоро предложение за Регламент

на Съвета⁵ се пояснява, че заподозрените имат всички права, предоставени от законодателството на ЕС, както и други права, произтичащи директно от Хартата на основните права на Европейския съюз („Хартата“), като те следва да се прилагат в съответствие с приложимото национално право и се прави изрично позоваване на правото на лицата да се ползват от презумпцията за невинност. Чрез въвеждането с настоящото предложение на по-строги стандарти относно презумпцията за невинност се засилват също така процесуалните гаранции, приложими пред Европейската прокуратура.

11. Член 6, параграф 3 от Договора за Европейския съюз (ДЕС) предвижда, че основните права, както са гарантирани от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи (ЕКПЧ), и както произтичат от общите конституционни традиции на държавите членки, представляват общи принципи на правото на ЕС. Съгласно член 6, параграф 1 от ДЕС Европейският съюз признава правата, свободите и принципите, определени в Хартата, която има същата юридическа сила като ДФЕС и ДЕС. Адресати на Хартата са институциите на ЕС и държавите членки, когато те прилагат правото на ЕС, например в областта на съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси в Европейския съюз.
12. В член 47 от Хартата е закрепено правото на справедлив съдебен процес. Член 48 гарантира презумпцията за невинност и има същото значение и обхват като правото, гарантирано с член 6, параграф 2 от ЕКПЧ⁶. Член 6, параграф 2 от ЕКПЧ предвижда, че всяко лице, обвинено в престъпление, се счита за невинно до доказване на вината му в съответствие със закона. Член 11, параграф 1 от Всеобщата декларация за правата на човека гарантира този принцип със същата формулировка на текста. Член 14, параграф 2 от Международния пакт за граждански и политически права (МПГПП)⁷ съдържа много сходна разпоредба.
13. Европейският съд по правата на човека (ЕСПЧ) е пояснил обхвата на член 6 от ЕКПЧ. Той многократно е посочвал, че тази разпоредба се прилага и по отношение на досъдебната фаза на наказателното производство⁸, и че заподозрените или обвиняемите разполагат с правата по член 6 от ЕКПЧ в началните стадии на провеждане на полицейски разпити⁹. Съдът е постановил също така, че тези гаранции трябва да се прилагат и спрямо свидетели, които в действителност са заподозрени в престъпление, тъй като формалната квалификация на лицето е без значение¹⁰.
14. Принципът лицето да се счита за невинно е развит с течение на времето. ЕСПЧ е постановил, че член 6, параграф 2 от ЕКПЧ съдържа в себе си три ключови изисквания¹¹: правото публичните органи да не представят публично лицето

⁵ Предложение за Регламент на Съвета за създаване на Европейска прокуратура COM(2013) 534 final, 17.7.2013 г.

⁶ ОВ С 303, 14.12.2007 г., стр. 30. Разяснения относно Хартата на основните права.

⁷ 999 U.N.T.S. 171. МПГПП е международна конвенция за граждански и политически права, отворена за подписване с резолюция на Общото събрание на ООН от 16 декември 1966 г. Тя е ратифицирана от всички държави — членки на ЕС, и съответно те са правно обвързани от нея съгласно международното право.

⁸ Решение от 27.11.2008 г. по дело *Salduz/Турция* (жалба № 36391/02), точка 50.

⁹ Пак там, точка 52.

¹⁰ Решение от 14.10.2010 г. по дело *Brusco/Франция* (жалба № 1466/07), точка 47.

¹¹ Решение от 6.12.1988 г. по дело *Barberà, Messegué and Jabardo/Испания* (жалби № 10588/83, № 10589/83 и № 10590/83). Вж. също Решение от 10.2.1995 г. по дело *Allenet de Ribemont/Франция* (жалба № 15175/89).

като осъдено преди да е постановено окончателно съдебно решение¹², обстоятелството, че тежестта на доказване се носи от обвинението и всяко основателно съмнение относно вината следва да е в полза на обвиняемия, както и правото на обвиняемия да бъде уведомен за обвинението. ЕКПЧ признава също така наличието на ясна връзка между презумпцията за невиновност и други права, свързани със справедливия съдебен процес, в смисъл, че когато такива права са нарушени, презумпцията за невиновност неизбежно също е засегната: правото на лицата да не се самоуличават, правото да не се оказва съдействие, правото да се запази мълчание¹³ и правото на свобода (и да не се извършва предварително задържане)¹⁴.

15. Правото на лицата да присъстват на съдебния процес е важно право на защитата. Правото на обвиняемия да се яви лично на съдебния процес е част от правото на справедлив съдебен процес, закрепено в член 6 от ЕКПЧ, съгласно тълкуването на ЕСПЧ¹⁵. Следователно укрепването на това право ще допринесе за затвърждаване на правото на справедлив съдебен процес.
16. Правото на информация относно обвинението попада в обхвата на Директива 2012/13/ЕС относно правото на информация в наказателното производство, поради което не е включено в обхвата на настоящата Директива. Предварителното задържане е предмет на отделни инициативи¹⁶, поради което не се урежда с настоящата Директива. Всички други посочени по-горе аспекти на принципа на презумпцията за невиновност или такива, които са свързани с него, са уредени в настоящото предложение.
17. С настоящата Директива на равнището на ЕС се установяват минимални изисквания относно някои аспекти на правото на заподозрените или обвиняемите да се ползват от презумпция за невиновност, като те са в съответствие със Стокхолмската програма и съдебната практика на ЕСПЧ. По този начин тя утвърждава прилагането на Хартата, и по-специално членове 6, 47 и 48 от нея, като се опира на член 6 от ЕКПЧ, съгласно тълкуването му от ЕСПЧ.

1.2. РЕЗУЛТАТИ ОТ КОНСУЛТАЦИИТЕ СЪС ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И ОТ ОЦЕНКАТА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО

18. Неколкократно бяха проведени консултации със заинтересованите страни.
19. През 2006 г. Комисията публикува Зелена книга¹⁷ относно презумпцията за невиновност. По онова време 11 държави членки отговориха на консултацията,

¹² Решение от 25.3.1983 г. по дело *Minelli/Швейцария* (жалба № 8660/79).

¹³ Решение от 25.2.1993 г. по дело *Funke/Франция* (жалба № 10828/84), Решение от 8.2.1996 г. по дело *Mirgaу/Обединеното кралство* (жалба № 18731), Решение от 17.12.1996 г. по дело *Saunders/Обединеното кралство* (жалба № 19187/91).

¹⁴ Освен в случаите, когато съображения за обществен интерес обосновават отклонение от правото на свобода — вж. Решение от 26.10.2010 г. по дело *Kudla/Полша* (жалба № 30210/96).

¹⁵ Решение от 12 февруари 1985 г. по дело *Colozza/Италия* (жалба № 9024/80).

¹⁶ СОМ(2011) 327 окончателен, 14.6.2011 г. Темите, засегнати в Зелената книга, са предварителното задържане и взаимното признаване на решения за налагане на наказание лишаване от свобода или за налагане на наказание без лишаване от свобода. Комисията получи 81 отговора от държави членки, от гражданското общество и от неправителствени организации. Обобщение на отговорите е публикувано на уебсайта на Комисията. http://ec.europa.eu/justice/newsroom/criminal/opinion/110614_en.htm. Вж. също Рамково решение 2009/829/ПВР на Съвета от 23 октомври 2009 г. за прилагане на принципа за взаимно признаване към актове за налагане на мерки за процесуална принуда като алтернатива на предварителното задържане (ОВ L 294, 11.11.2009 г., стр. 20).

¹⁷ СОМ(2006) 174 final, 26.4.2006 г.

а независими експерти и специалисти се възползваха от възможността, за да изтъкнат, че се наблюдава отслабване на принципа на презумпцията за невиновност и да подчертаят, особено по отношение на разследванията, провеждани срещу лица, които не са граждани или постоянно пребиваващи в съответната държава, че в националните системи сякаш все повече се толерира принципът на „презумпция за вина“.

20. Комисията осъществи контакти и с основните заинтересовани страни и се опря на резултатите от консултациите по другите инициативи, прикачени към настоящия пакет.
21. На заседанието на експертната група по политиката на ЕС в областта на наказателното право, проведено на 23 януари 2013 г., Комисията събра мнения по темата от представители на академичните среди, практикуващи юристи, съдии, адвокати на защитата и прокурори.
22. Освен това на 19 февруари 2013 г. бе проведена среща с представители на министерствата на правосъдието на държавите членки и на Хърватия, посветена конкретно на презумпцията за невиновност.
23. В допълнение към това, в рамките на проучването, осъществено за подготвяне на оценката на въздействието, придружаваща настоящото предложение, на 27 февруари 2013 г. бе започнато онлайн проучване, публикувано на уебсайтовете на ГД „Правосъдие“ и на Европейската съдебна мрежа. Всички основни заинтересовани страни бяха уведомени за проучването по електронна поща и бяха получени над 100 отговора. Проучването беше фокусирано не само върху правната уредба на защитата на правото на лицата да се ползват от презумпция за невиновност в държавите членки, а най-вече върху функционирането на това право в практиката. Заключениета от това проучване бяха включени в приложение III към Оценката на въздействието, придружаваща настоящото предложение. Оценката на въздействието е достъпна на [<http://ec.europa.eu/governance>]. Проучването показва, че нивото на гаранциите, предвидени в законодателствата на държавите членки, е като цяло приемливо и изглежда няма системен проблем в тази област. Въпреки това обаче, все още има въпроси, по които правните гаранции следва да бъдат засилени. Наред с това в ЕС все още се срещат твърде често нарушения на презумпцията за невиновност.

2. ПРАВНИ ЕЛЕМЕНТИ НА ПРЕДЛОЖЕНИЕТО

2.1. КОНКРЕТНИ РАЗПОРЕДБИ

Член 1 — Предмет

24. Целта на Директивата е да се установят минимални правила относно някои аспекти на правото на заподозрените или обвиняемите да се считат за невиновни до доказване на противното и установяване на вината им с окончателно съдебно решение. Настоящата Директива се отнася за следните права: правото на лицата да не бъдат представяни за виновни от публичните органи преди да е постановено окончателно съдебно решение, фактът, че тежестта на доказване пада върху обвинението и че всяко основателно съмнение относно вината следва да е в полза на обвиняемия, правото на лицата да не се самоуличават, правото да не се оказва съдействие и правото да се

запази мълчание. Правото на лицата да присъстват на съдебния процес срещу тях е също предмет на настоящата Директива.

Член 2 — Обхват

25. Директивата се прилага по отношение на заподозрените или обвиняемите в наказателното производство от самото начало на производството, дори преди заподозрените да бъдат уведомени от компетентните органи, че са заподозрени или обвинени в извършването на престъпление. Тя се прилага до приключването на производството, т.е. до постановяването на окончателно решение.
26. Правото на лицата да се считат за невиновни обхваща различни потребности и степени на защита по отношение на физическите и юридическите лица, както се отчита в съдебната практика на Съда на ЕС относно правото на лицата да не се самоуличават¹⁸. Настоящата Директива взема предвид тези различия, поради което се прилага само по отношение на физическите лица.
27. Защитата на правото на юридическите лица да се считат за невиновни се гарантира все пак от съществуващите гаранции в националното и Съюзното законодателство, тълкувано от националните съдилища и от Съда на ЕС, и от гаранциите в ЕКПЧ, тълкувана от ЕСПЧ.
28. Следователно „поетапният“ подход за намеса посредством правото на Съюза, особено в сферата на правата на физическите лица в наказателното производство, е спазен и зачетен. Бъдещите инициативи в тази област ще се обмислят в зависимост от еволюцията на националните законодателства и на съдебната практика.

Член 3 — Презумпция за невиновност

29. С тази разпоредба се урежда правото на лицата да се ползват от презумпция за невиновност.

Член 4 — Публично позоваване на вината преди постановяване на осъдителна присъда

30. ЕСПЧ установява като един от основните аспекти на принципа на презумпцията за невиновност факта, че съдилищата или държавните служители не могат публично да представят заподозрените или обвиняемите като виновни в извършването на престъпление, ако те не са били съдени за него и осъдени с окончателна осъдителна присъда¹⁹. Следователно посоченият принцип следва да се прилага, съобразно съдебната практика на ЕСПЧ, по отношение на всички публични органи²⁰. И двете хипотези биха могли да насърчат обществеността да вярва, че лицето е виновно и да предрешат преценката на фактите от съдебния орган.
31. Този принцип следва да не засяга възможността за публикуване, в съответствие с националното право, на решенията за налагане на наказания, постановени след провеждане на административно производство.

Член 5 — Тежест на доказване и изисквана степен на доказване

¹⁸ Вж. наред с другото Решение по дело Комисия/SGL Carbon от 2006 г., C-301/04 P, Recueil I-5915; Решение по дело Mannesmannröhren-Werke/Комисия от 2001 г., T-112/98, Recueil II-732.

¹⁹ Вж. Решението по дело *Minelli/Швейцария*.

²⁰ Вж. Решението по дело *Alenet de Ribemont/Франция*.

32. Презумпцията за невиновност предполага, че тежестта на доказване пада върху обвинението и всяко съмнение относно вината следва да е в полза на заподозрения или обвиняемия (*in dubio pro reo*). Това предполага, че съдебното решение трябва да се основава на представените пред съда доказателства, а не на голи твърдения или предположения. Посоченото не засяга независимостта на съдебните органи при извършването на преценка за вината на заподозрения или обвиняемия. Освен това ЕСПЧ е приел, че в определени и ограничени на брой случаи тежестта на доказване може да бъде прехвърлена върху защитата. Този член отразява принципа на ЕСПЧ²¹, който се смята за правилен баланс между обществения интерес (нуждите на обвинението) и правото на защита. Настоящата директива не засяга възможностите на защитата да представя доказателства в съответствие с приложимите национални разпоредби.

Член 6 и член 7 — Право на лицата да не се самоуличават и да не оказват съдействие, право да се запази мълчание

33. Тези два члена установяват правото на лицата да не се самоуличават и да не оказват съдействие и правото да се запази мълчание. Правото на лицата да не бъдат принуждавани да свидетелстват срещу себе си, да не признават вината си и да не оказват съдействие и правото да се запази мълчание са общопризнати международни стандарти, залегнали в сърцевината на понятието за справедлив съдебен процес по член 6 от ЕКПЧ²². Основанието за тях е, наред с другото, стремежът да се осигури защита на обвиняемите срещу неправомерна принуда от страна на властите, с което се допринася за избягване на съдебни грешки и за постигане на целите на член 6 от ЕСПЧ. „Степента на принудата“, упражнена спрямо заподозрените или обвиняемите с цел да бъдат заставени да предоставят информация, свързана с обвиненията срещу тях, не може да унищожи самата същност на правото им да не се самоуличават и на правото да запазят мълчание, дори по съображения, свързани със сигурността и обществения ред²³. Член 3 от ЕКПЧ относно забраната на изтезанията, съгласно тълкуването му от ЕСПЧ, следва да се спазва във всички случаи.
34. Правото на лицата да не се самоуличават е свързано на първо място със зачитането на волята на заподозрените или обвиняемите да запазят мълчание и предполага по-специално, че обвинението по наказателно дело се стреми да докаже вината на заподозрения или обвиняемия без да прибегва до доказателства, получени чрез методи за принуда или натиск против волята на заподозрения или обвиняемия. Освен това, приложното поле на правото не е ограничено до случаите, при които обвиняемият е бил подложен на натиск или волята му е била направо пренебрегната по някакъв начин²⁴. В този смисъл според ЕСПЧ разглежданото право е тясно свързано с презумпцията за невиновност, съдържаща се в член 6, параграф 2 от ЕКПЧ.
35. Заподозрените или обвиняемите следва да бъдат незабавно информирани за правото им да запазят мълчание, както е предвидено в Директива 2012/13/ЕС.

²¹ Вж., наред с другото, Решение на ЕСПЧ от 7.10.1988 г. по дело *Salabiaku/Франция* (жалба № 10519/83), Решение на ЕСПЧ от 20.3.2001 г. по дело *Barberà, Messegué u Jabardo/Испания* и *Telfner/Австрия* (жалба № 33501/96).

²² Вж., наред с другото, Решение на ЕСПЧ от 21.12.2000 г. по дело *Funke/Франция, Murray/Обединено кралство, Saunders/Обединено кралство, Heaney u McGuinness/Ирландия* (жалба № 34720/97) и Решение на ЕСПЧ от 11.7.2006 г. по дело *Jalloh/Германия* (жалба № 54810/00).

²³ Вж. Решение по дело *Heaney u McGuinness/Ирландия*, точки 55 и 58.

²⁴ Вж. Решение от 5.11.1992 г. по дело *Allan/Обединено кралство* (жалба № 48539/99), точка 50.

В тази информация следва да се посочва също така съдържанието на правото да се запази мълчание и последиците от отказа от него и от позоваването на него.

36. Следва да се изключи възможността за извеждане на заключения от факта, че заподозреният или обвиняемият са се възползвали от посочените права. Без това въпросното право ще бъде илюзорно, тъй като заподозрените или обвиняемите ще се боят, че отказът им да съдействат или мълчанието им ще се използват против тях на по-късен етап в наказателното производство. Това е единственият начин да се гарантира ефективното упражняване на тези права от заподозрените или обвиняемите без опасения, че това може да се използва в техен ущърб на по-късен етап. С оглед на изложеното Директивата предвижда също така конкретно и незабавно правно средство за защита, според което всяка употреба на доказателство, събрано в нарушение на посочените права, е недопустима, освен в някои особено извънредни случаи, при които използването на такова доказателство не би накърнило цялостното справедливо провеждане на производството²⁵.
37. Обстоятелството, че от упражняването на посочените права не следва да се правят каквито и да било заключения и че упражняването на тези права следва да не се използва срещу заподозрените или обвиняемите на по-късен етап от наказателното производство, не следва да пречи на държавите членки да вземат под внимание поведение, при което се оказва съдействие, при вземането на решение относно конкретното наказание, което да бъде наложено.

Член 8 и член 9 — Право на лицата да присъстват на съдебния процес срещу тях

38. Ако лицето не присъства по време на съдебния процес, неговото право на защита е изложено на риск. В такъв случай ответникът по делото не е в състояние да изложи пред съда своята версия за фактите, нито може да я подкрепи надлежно с доказателства. Следователно той може да бъде признат за виновен без да е имал възможност да обори доводите за постановяването на тази присъда.
39. Правото на лицето да присъства на съдебния процес срещу него или възможността за отказ от това право след уведомяването за него е особено важно за упражняването на правото на защита.
40. Съгласно член 8 държавите членки трябва да гарантират, че правото на лицето да присъства на съдебния процес се прилага за всеки процес, който има за цел да реши въпроса за вината на обвиняемия (както осъдителна, така и оправдателна присъда). Присъствието на заподозрения или обвиняемия в този момент от наказателното производство е от особено значение, като се имат предвид последиците, които той може да има.
41. Член 8 регламентира установеното от ЕСПЧ право на обвиняемия да присъства на съдебния процес, като установява и ограничен брой изключения от това право, в съответствие с Хартата, ЕКПЧ и правото на ЕС²⁶. Ако условията, предвидени в член 8 са изпълнени, нищо не пречи на държавите членки да използват „опростени процедури“ за най-често срещаните леки престъпления. Член 9 предвижда, че правното средство за защита (съгласно посоченото от ЕСПЧ), в случай че правото на лицата да присъстват на съдебния процес е било

²⁵ Вж. Решение по дело *Allan/Обединено кралство*, точка 42.

²⁶ вж. Рамково решение 2009/299/ПВР на Съвета от 26 февруари 2009 г. (ОВ L 81, 27.3.2009 г., стр. 24).

нарушено, се изразява в задължение да се предвиди възможност за повторно разглеждане на делото²⁷.

Член 10 — Правни средства за защита

42. В постоянната си практика ЕСПЧ приема, че най-подходящата форма на правна защита при нарушение на правото на справедлив съдебен процес по член 6, параграф 2 от ЕКПЧ би било да се гарантира, че заподозрените или обвиняемите се поставят, доколкото е възможно, в същото положение, в което биха се намирали, ако правата им не бяха нарушени²⁸.

Член 11 — Събиране на данни

43. С цел осъществяване на наблюдение и оценяване на ефективността и ефикасността на настоящата директива е необходимо държавите членки да събират информация относно прилагането на правата, закрепени в нея. Събираните данни включват данни, регистрирани от съдебните и правоприлагащите органи относно това кое правно средство за защита се прилага, когато има нарушение на презумпцията за невинност и на правото на лицата да присъстват на съдебния процес.

Член 12 — Клауза за запазване на нивото на закрила

44. Целта на този член е да гарантира, че определянето на общи минимални стандарти в съответствие с настоящата Директива не води до занижаване на стандартите в някои държави членки и че стандартите, установени с Хартата и ЕКПЧ, остават в сила. Тъй като с Директивата се въвеждат минимални правила в съответствие с член 82 от ДФЕС, държавите членки са свободни да установят стандарти, които са по-високите от приетите в нея.

Член 13 — Транспониране

45. С този член се изисква държавите членки да приведат в изпълнение Директивата до хх/хх/201х г. и в същия срок да изпратят на Комисията текста на разпоредбите, с които тя се транспонира в националното законодателство. Като се има предвид простотата на мерките за транспониране, които трябва да бъдат приведени в действие, Комисията не изисква да се предоставят обяснителни документи във връзка с изпълнението на задачата ѝ по осъществяване на контрол за транспонирането на Директивата. Отделните мерки за транспониране, които ще бъдат представени на Комисията, следва да са достатъчно ясни сами по себе си.

Член 14 — Влизане в сила

46. С този член се предвижда, че Директивата ще влезе в сила на двадесетия ден след публикуването ѝ в *Официален вестник на Европейския съюз*.

2.2. ПРИНЦИП НА СУБСИДАРНОСТ

47. Законодателствата на държавите членки относно правото на лицата да се ползват от презумпция за невинност и относно всички аспекти на тази презумпция се различават значително. Съдебната практика на ЕСПЧ показва,

²⁷ Решение по дело *Colozza/Италия*.

²⁸ Вж. Решение от 30.6.2005 г. по дело *Teteriny/Русия* (жалба № 11931/03), точка 56, Решение от 31.10.2006 г. по дело *Jeličić/Босна и Херцеговина* (жалба № 41183/02), точка 53, Решение от 17.7.2007 г. по дело *Mehmet u Suta Yiğit/Турция* (жалба № 52658/99), точка 47 и Решение по дело *Salduz/Турция*, точка 72.

че редовно се допускат нарушения на презумпцията за невиновност и на свързаните с нея права, гарантиращи справедлив съдебен процес. Това води до липсата на взаимно доверие между съдебните органи на различните държави — членки на ЕС. В резултат на това съдебните органи не са склонни да си сътрудничат. Оценката на въздействието, приложена към настоящото предложение, показва, че сам по себе си ЕСПЧ не гарантира пълна закрила на презумпцията за невиновност: някои аспекти на тази презумпция не са били разглеждани от ЕСПЧ наскоро или в задълбочен план, а процедурата на правна защита пред ЕСПЧ се осъществява едва *ex post*, след изчерпване на всички вътрешноправни средства за защита. Настоящата Директива ще допълни гаранциите, предвидени от ЕСПЧ, и ще осигури защитата на презумпцията за невиновност от самото начало на наказателното производство, включително и възможност за използване на механизмите за правна защита на ЕС.

48. Целта на предложението не може да бъде постигната в достатъчна степен само от държавите членки, тъй като тя се изразява в насърчаване на взаимното доверие; необходимо е действие на Европейския съюз за установяване на последователни общи минимални стандарти, които ще се прилагат навсякъде в Европейския съюз. Това бе потвърдено от Стокхолмската програма, в която Европейският съвет прикани Комисията да разгледа въпроса за презумпцията за невиновност. С предложението ще се сближат процесуалните разпоредби на държавите членки относно някои аспекти на правото на лицата да се ползват от презумпция за невиновност и относно правото им да присъстват на съдебния процес срещу тях в наказателното производство, като целта е да се засили взаимното доверие. Следователно, предложението е в съответствие с принципа на субсидиарност.

2.3. ПРИНЦИП НА ПРОПОРЦИОНАЛНОСТ

49. Предложението е в съответствие с принципа на пропорционалност, тъй като не излиза извън минимума, необходим за постигането на заявената цел на европейско равнище, и на необходимото за тази цел. Предложението се отнася само за определени аспекти на презумпцията за невиновност, които са по-пряко свързани с функционирането на инструментите за взаимно признаване и с полицейското и съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси. Освен това, то е ограничено до физическите лица. Това съответства на „поетапния“ подход за намеса на ЕС в областта на процесуалните права по наказателноправни въпроси и на необходимостта от пропорционални действия.

3. ОТРАЖЕНИЕ ВЪРХУ БЮДЖЕТА

50. Настоящото предложение няма отражение върху бюджета на ЕС.

Предложение за

ДИРЕКТИВА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА

относно укрепването на някои аспекти на презумпцията за невинност и на правото на лицата да присъстват на съдебния процес в наказателното производство

ЕВРОПЕЙСКИЯТ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взеха предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 82, параграф 2, буква б) от него,

като взеха предвид предложението на Европейската комисия,

след предаване на проекта на законодателния акт на националните парламенти,

като взеха предвид становището на Европейския икономически и социален комитет²⁹,

като взеха предвид становището на Комитета на регионите³⁰,

в съответствие с обикновената законодателна процедура,

като имат предвид, че:

- (1) Целта на настоящата Директива е да се укрепи правото на справедлив съдебен процес в наказателното производство посредством установяване на минимални правила във връзка с някои аспекти на презумпцията за невинност и правото на лицата да присъстват на съдебния процес.
- (2) Чрез въвеждането на минимални правила относно защитата на процесуалните права на заподозрените или обвиняемите настоящата Директива следва да засили доверието на държавите членки в системите за наказателно правосъдие на останалите държави членки и по този начин може да спомогне да се улесни взаимното признаване на присъдите и съдебните решения по наказателни дела. Такива общи минимални правила следва също да премахнат пречките пред свободното движение на гражданите на територията на държавите членки.
- (3) Стокхолмската програма³¹ постави силен акцент върху укрепването на правата на лицата в наказателните производства. В точка 2.4 от нея Европейският съвет прикани Комисията да представи предложения, с които да се въведе поетапен подход за укрепване на правата на заподозрените или обвиняемите. Пътната карта на ЕС относно процесуалните права е предназначена да действа като единно цяло — ползите от нея ще се почувстват напълно само когато се приложат всичките ѝ части.
- (4) В Стокхолмската програма Европейският съвет прикани Комисията да разгледа допълнителни елементи на минималните процесуални права на заподозрените и обвиняемите и да прецени необходимостта от уреждане на други въпроси,

²⁹ ОВ С [...], [...] г., стр. [...].

³⁰ ОВ С [...], [...] г., стр. [...].

³¹ ОВ С 115, 4.5.2010 г., стр. 1.

например презумпцията за невинност, с цел да се насърчи по-доброто сътрудничество в тази област.

- (5) Вече са приети три мерки: Директива 2010/64/ЕС на Европейския парламент и на Съвета³², Директива 2012/13/ЕС на Европейския парламент и на Съвета³³ и Директива 2013/48/ЕС на Европейския парламент и на Съвета³⁴.
- (6) Настоящата Директива следва да се прилага единствено спрямо наказателните производства. Административните производства, които водят до налагане на санкции, например производства в областта на конкуренцията, търговията, данъците или финансовите услуги, и другите разследвания, провеждани от административните органи във връзка с тези производства, както и гражданските производства не попадат в обхвата на настоящата Директива.
- (7) Настоящата Директива следва да улеснява прилагането на практика на правото на лицата да се ползват от презумпция за невинност и от всички негови аспекти, както и от правото им да присъстват на съдебния процес срещу тях с цел да се гарантира правото на справедлив съдебен процес.
- (8) Настоящата Директива следва да се прилага по отношение на физическите лица, които са заподозрени или обвинени в извършването на престъпление. Тя следва да се прилага на всеки стадий от производството, дори преди лицето да бъде информирано от компетентните органи на държавата членка посредством официално уведомление или другояче, че е заподозряно или обвинено в извършването на престъпление, до приключване на производството.
- (9) Настоящата Директива отчита различните нужди и нива на закрила на някои аспекти от правото на лицата да се ползват от презумпция за невинност, когато става дума за физически и за юридически лица. Такава закрила по отношение на физическите лица е отразена в богатата съдебна практика на Европейския съд по правата на човека. Съдът на Европейския съюз е признал обаче, че юридическите лица не се ползват от правата, произтичащи от презумпцията за невинност, по същия начин, както физическите лица.
- (10) При сегашната степен на развитие на националните законодателства и на съдебната практика на национално равнище и на равнището на Съда на ЕС е прекалено рано за създаване на равнището на Съюза на правна уредба относно правото на юридическите лица да се ползват от презумпция за невинност.
- (11) Защитата на правото на юридическите лица да се ползват от презумпция за невинност следва да се гарантира от съществуващите нормативни гаранции и от съдебната практика, чиято бъдеща еволюция следва да определи дали да се направи преценка за необходимостта от действия на Съюза.
- (12) За целите на настоящата Директива „правоприлагащи или съдебни органи“ означава органи на публичната власт, които съгласно националното право упражняват правомощия в областта на наказателното производство.

---

³² Директива 2010/64/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 20 октомври 2010 г. относно правото на устен и писмен превод в наказателното производство (ОВ L 280, 26.10.2010 г., стр. 1).

³³ Директива 2012/13/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2012 г. относно правото на информация в наказателното производство (ОВ L 142, 1.6.2012 г., стр. 1).

³⁴ Директива 2013/48/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2013 г. относно правото на достъп до адвокат в наказателното производство и в производството по европейска заповед за арест и относно правото на уведомяване на трето лице при задържане и на осъществяване на връзка с трети лица и консулски органи през периода на задържане (ОВ L 294, 6.11.2013 г., стр. 1).

- (13) Презумпцията за невинност е нарушена, ако преди обвиняемият да бъде признат за виновен в съответствие със закона, в съдебно решение или публично изявление на съдебен или друг публичен орган заподозреният или обвиняемият бъде представен като осъден.
- (14) Тежестта на доказване се носи от обвинението и всяко съмнение следва да е в полза на обвиняемия. Следователно презумпцията за невинност ще бъде нарушена, ако тежестта на доказване бъде прехвърлена от обвинението към защитата, без да се засягат евентуалните правомощия на съда за служебно установяване на факти и независимостта на съдебната власт при извършването на преценка за вината на заподозрения или обвиняемия.
- (15) В някои случаи обаче прехвърлянето на тежестта на доказване върху защитата не следва да е несъвместимо с презумпцията за невинност, стига да са осигурени определени гаранции: следва да се гарантира, че за фактическите или законовите презумпции са установени разумни граници, които отчитат важността на спора, както и че тези презумпции са оборими, например чрез нови доказателства относно облекчаващи вината или форсмажорни обстоятелства.
- (16) Правото на лицата да не се самоуличават и да не оказват съдействие представлява важен аспект от презумпцията за невинност. Върху заподозрените или обвиняемите не следва да се оказва натиск — когато от тях се иска да направят изявление или да отговорят на въпроси — да представят доказателства или документи или да предоставят информация, които биха могли да доведат до самоуличаване.
- (17) Всяка принуда, използвана за заставяне на заподозрения или обвиняемия да предостави информация, следва да бъде ограничена. За да се определи дали упражнената принуда е нарушила посочените права, с оглед на всички обстоятелства по делото следва да се вземат под внимание следните елементи: естеството и степента на упражнената принуда за получаване на доказателствата, тежестта на публичния интерес относно разследването и налагането на наказание за разглежданото престъпление, наличието на релевантни гаранции по производството и начина, по който се използва всеки материал, събран чрез принуда. Независимо от това обаче, степента на принудата, упражнена спрямо заподозрените или обвиняемите с цел да бъдат заставени да предоставят информация, свързана с обвиненията срещу тях, не следва да унищожава самата същност на правото им да не се самоуличават и на правото да запазят мълчание, дори да са налице основания, свързани със сигурността и обществения ред.
- (18) Правото на лицата да не се самоуличават и да не оказват съдействие не следва да се отнася за ползването в наказателното производство на материали, които могат да бъдат получени от заподозрения или обвиняемия чрез използване на законни правомощия за принуда, но които съществуват независимо от волята на заподозрения или обвиняемия, като материали, получени въз основа на заповед, материали, по отношение на които има законово задължение да бъдат задържани и предадени при поискване, проби от дъха, кръвта и урината, както и телесни тъкани с цел извършване на ДНК-тестове.
- (19) Правото да се запази мълчание представлява важен аспект от презумпцията за невинност. То следва да служи като защита от самоуличаване.

- (20) Правото на лицата да не се самоуличават и да не оказват съдействие и правото да се запази мълчание следва да се прилагат по отношение на въпроси по съществуването на престъплението, в чието извършване лицето е заподозряно или обвинено, а не по отношение на въпроси, свързани например с установяването на самоличността на заподозрения или обвиняемия.
- (21) Правото на справедлив съдебен процес е един от основните принципи на демократичното общество. На него се основава правото на обвиняемия да присъства на съдебния процес, което следва да бъде гарантирано в целия Съюз.
- (22) Правото на обвиняемия да присъства на съдебния процес обаче не е абсолютно. При определени обстоятелства обвиняемият може да се откаже от него изрично или мълчаливо, но по недвусмислен начин.
- (23) При определени ясно формулирани условия, гарантиращи реалното зачитане на правото на справедлив съдебен процес, следва да има възможност съдебният процес, водещ до постановяването на решение относно наличието или липсата на вина, да се провежда в отсъствието на заподозрения или обвиняемия.
- (24) Настоящата Директива не следва да регламентира формите и методите, включително процесуалните изисквания, използвани за постигането на набелязаните резултати във връзка с правото на лицата да присъстват на съдебния процес срещу тях, като тези форми и методи се уреждат от националното законодателство на държавите членки.
- (25) При разглеждане на въпроса, дали начинът на предоставяне на информацията е достатъчен, за да гарантира уведомяването на лицето за съдебния процес, би могло, когато е уместно, да се обръща особено внимание и на усилията, които заинтересованото лице е положило, за да получи предназначенията за него информация.
- (26) Принципът на ефективност на правото на Съюза изисква от държавите членки да въведат адекватни и ефективни средства за правна защита в случай на нарушаване на правата, предоставени на физическите лица от правото на Съюза. Ефективното правно средство за защита, достъпно в случай на нарушение на някой от принципите, закрепени в настоящата Директива, следва да има, доколкото е възможно, такова действие, което поставя заподозрените или обвиняемите в същото положение, в което биха се намирали, ако не е било извършено нарушение.
- (27) За осъществяването на наблюдение и оценяването на ефективността на настоящата директива държавите членки следва да събират информация относно прилагането на правата, закрепени в нея. Тази информация следва да включва регистрираните от правоприлагащите и съдебните органи данни относно правните средства за защита, прилагани при нарушение на някой от аспектите на правото на лицата да се ползват от презумпция за невинност, попадащо в обхвата на настоящата Директива, и при нарушение на правото на лицата да присъстват на съдебния процес срещу тях.
- (28) Настоящата директива утвърждава основните права и принципи, признати в Хартата на основните права на Европейския съюз и Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, включително забраната на изтезанията и на нечовешкото или унижително отношение, правото на свобода и сигурност, зачитането на личния и семейния живот, правото на неприкосновеност на личността, правата на детето, интеграцията на хората с

увреждания, правото на ефективни правни средства за защита и на справедлив съдебен процес, презумпцията за невиновност и правото на защита.

- (29) Тъй като с настоящата Директива се въвеждат минимални предписания, държавите членки могат да разширят правата, установени в нея, за да осигурят по-висока степен на защита. По-високата степен на защита не следва да представлява пречка пред взаимното признаване на съдебни актове, което настоящите минимални предписания имат за цел да улеснят. Степента на защита следва никога да не пада под нивото на стандартите, установени в Хартата на основните права на Европейския съюз или Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, тълкувани в съдебната практика на Съда на Европейския съюз и Европейския съд по правата на човека.
- (30) Доколкото целите на настоящата Директива, а именно установяването на общи минимални норми относно някои аспекти на правото на лицата да се ползват от презумпция за невиновност и относно правото им да присъстват на съдебния процес срещу тях в наказателното производство, не могат да бъдат постигнати в достатъчна степен от държавите членки и следователно поради мащаба на мярката могат да бъдат по-добре постигнати на равнището на Съюза, Съюзът може да приеме мерки в съответствие с принципа на субсидиарност, уреден в член 5 от Договора за Европейския съюз. В съответствие с принципа на пропорционалност, уреден в същия член, настоящата Директива не надхвърля необходимото за постигане на тези цели.
- (31) [В съответствие с член 3 от Протокол № 21 относно позицията на Обединеното кралство и Ирландия по отношение на пространството на свобода, сигурност и правосъдие, приложен към Договора за Европейския съюз и към Договора за функционирането на Европейския съюз, тези държави членки са нотифицирали желанието си да участват в приемането и прилагането на настоящата Директива] ИЛИ [В съответствие с членове 1 и 2 от Протокол № 21 относно позицията на Обединеното кралство и Ирландия по отношение на пространството на свобода, сигурност и правосъдие, приложен към Договора за Европейския съюз и към Договора за функционирането на Европейския съюз, и без да се засяга член 4 от посочения протокол тези държави членки не участват в приемането на настоящата директива и не са обвързани от нея, нито от нейното прилагане]³⁵.
- (32) В съответствие с членове 1 и 2 от Протокол № 22 относно позицията на Дания, приложен към Договора за Европейския съюз и към Договора за функционирането на Европейския съюз, Дания не участва в приемането на настоящата Директива и не е обвързана от нея, нито от нейното прилагане,

ПРИЕХА НАСТОЯЩАТА ДИРЕКТИВА:

ГЛАВА 1

Предмет и обхват

Член 1 *Предмет*

С настоящата Директива се установяват минимални норми относно:

³⁵

Окончателната формулировка на това съображение в Директивата ще зависи от реалната позиция на Обединеното кралство и Ирландия, която те ще вземат в съответствие с разпоредбите на Протокола (№ 21).

- а) някои аспекти на правото на лицата да се ползват от презумпция за невинност в наказателното производство;
- б) правото на лицата да присъстват на съдебния процес в наказателното производство.

Член 2
Обхват

Настоящата Директива се прилага по отношение на физическите лица, които са заподозрени или обвиняеми по наказателно производство, до окончателното приключване на производството.

ГЛАВА 2

Право на лицата да се ползват от презумпция за невинност

Член 3
Презумпция за невинност

Държавите членки гарантират, че заподозрените или обвиняемите се считат за невинни до доказване на вината им в съответствие със закона.

Член 4
Публично позоваване на вината преди постановяване на осъдителна присъда

Държавите членки гарантират, че преди да бъде постановена окончателна осъдителна присъда заподозрените или обвиняемите не могат да се представят като виновни в публични изявления и официални решения на публичните органи.

Държавите членки гарантират вземането на подходящи мерки при нарушение на това изискване.

Член 5
Тежест на доказване и изисквана степен на доказване

1. Държавите членки гарантират, че обвинението носи тежестта на доказване на вината на заподозрените или обвиняемите. Това не засяга евентуалните правомощия на съда, разглеждащ делото по същество, за служебно установяване на факти.
2. Държавите членки гарантират, че за да обоснове изключение от принципа, всяка презумпция, с която тежестта на доказване се прехвърля върху заподозрения или обвиняемия, е достатъчно важна. Тя трябва също така да е оборима.

За оборването на такава презумпция е достатъчно защитата да приведе достатъчно доказателства, които да породят основателно съмнение относно вината на заподозрения или обвиняемия.

3. Държавите членки гарантират, че когато съдът, разглеждащ делото по същество, извършва преценка относно вината на заподозрения или обвиняемия и има основателно съмнение относно неговата вина, въпросното лице трябва да бъде оправдано.

Член 6

Право на лицата да не се самоуличават и да не оказват съдействие

1. Държавите членки гарантират, че заподозрените или обвиняемите разполагат във всички наказателни производства с право да не се самоуличават и да не оказват съдействие.
2. Правото по параграф 1 не се отнася за ползването в наказателното производство на материали, които могат да бъдат получени от заподозрения или обвиняемия чрез използване на законни правомощия за принуда, но които съществуват независимо от волята на заподозрения или обвиняемия.
3. Упражняването на правото на лицата да не се самоуличават или на правото да не оказват съдействие не може да бъде използвано срещу заподозрения или обвиняемия в последващ етап от производството и не може да се приема, че представлява потвърждаване на факти.
4. Всички доказателства, събрани в нарушение на настоящия член, са недопустими, освен ако използването им не би накърнило като цяло справедливото провеждане на производството.

Член 7

Право да се запази мълчание

1. Държавите членки гарантират, че заподозрените или обвиняемите имат правото да запазят мълчание при разпит от полицейските или други правоприлагащи или съдебни органи, провеждан във връзка с престъплението, в чието извършване са заподозрени или обвинени.
2. Държавите членки информират незабавно заподозрения или обвиняемия за правото му да запази мълчание и разясняват съдържанието на това право, както и последиците от отказа от него или от позоваването на него.
3. Упражняването на правото да се запази мълчание не може да бъде използвано срещу заподозрения или обвиняемия в последващ етап от производството и не може да се приема, че представлява потвърждаване на факти.
4. Всички доказателства, събрани в нарушение на настоящия член, са недопустими, освен ако използването им не би накърнило като цяло справедливото провеждане на производството.

ГЛАВА 3

Право на лицата да присъстват на съдебния процес срещу тях

Член 8

Право на лицата да присъстват на съдебния процес срещу тях

1. Държавите членки гарантират, че заподозрените или обвиняемите имат правото да присъстват на съдебния процес срещу тях.
2. Държавите членки могат да предвидят възможност съдът, разглеждащ делото по същество, да постанови решение относно вината в отсъствието на заподозрения или обвиняемия, при условие, че заподозреният или обвиняемият:
  - а) своевременно:

- i) е бил лично призван, при което е бил уведомен за насрочените дата и място за провеждане на съдебния процес, или фактически е получил официална информация за насрочените дата и място за съдебния процес чрез други средства, така че е установено безспорно, че е бил осведомен за насрочения процес;
  - и
  - ii) е бил уведомен за възможността да се постанови решение, ако той/тя не се яви на съдебния процес; или
  - б) след като е знаел за насрочения съдебен процес, е упълномощил адвокат, назначен от самия него или от държавата, който да го защитава на съдебния процес, и действително е бил защитаван от адвоката по време на процеса.
3. Ако условията по параграф 2 не са били изпълнени, държавата членка може да пристъпи към изпълнение на постановеното съгласно него решение, ако след като решението е било връчено на лицето и то е било изрично уведомено, че има право на повторно разглеждане или на обжалване, в което лицето има право да участва и позволяващо делото да се разгледа отново по същество, включително като се разгледат нови доказателства, и че това може да доведе до отмяна на първоначалното решение, въпросното лице:
- а) заяви изрично, че не оспорва решението;
- или
- б) не е поискало повторно разглеждане или не е обжалвало в разумен срок.

Член 9

Право на повторно разглеждане

Държавите членки гарантират, че когато заподозреният или обвиняемият не е присъствал на съдебния процес по член 8, параграф 1 и условията по член 8, параграфи 2 и 3 не са изпълнени, засегнатото лице има право на нов процес, на който има право да присъства, позволяващ ново разглеждане на делото по същество, включително и разглеждане на нови доказателства, като този процес може да доведе до отмяна на първоначалното решение.

ГЛАВА 4

Общи и заключителни разпоредби

Член 10

Правни средства за защита

1. Държавите членки гарантират, че заподозрените или обвиняемите разполагат с ефективни правни средства за защита, в случай че правата им по настоящата Директива са нарушени.
2. Правните средства за защита водят, доколкото е възможно, до поставяне на заподозрения или обвиняемия в същото положение, в което би се намирал, ако нарушението не беше извършено, с цел запазване на правото на справедлив съдебен процес и правото на защита.

Член 11
Събиране на данни

До [...], а след това на всеки три години държавите членки изпращат на Комисията данни, показващи как са били прилагани правата по настоящата директива.

Член 12
Клауза за запазване на нивото на закрила

Нищо в настоящата Директива не се тълкува като ограничение или дерогация от което и да е от правата и процесуалните гаранции, гарантирани от Хартата на основните права на Европейския съюз, Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи или други релевантни разпоредби на международното право или правото на някоя от държавите членки, осигуряващи по-високо ниво на защита.

Член 13
Транспониране

1. Държавите членки въвеждат в сила законовите, подзаконовите и административните разпоредби, необходими, за да се съобразят с настоящата Директива, най-късно до *[18 месеца след публикуването ѝ]*. Те незабавно съобщават на Комисията текста на тези разпоредби.

Когато държавите членки приемат тези мерки, в тях се съдържа позоваване на настоящата Директива или то се извършва при официалното им публикуване. Условието и редът на позоваване се определят от държавите членки.

2. Държавите членки съобщават на Комисията текста на основните разпоредби от националното законодателство, които те приемат в областта, уредена с настоящата Директива.

Член 14
Влизане в сила

Настоящата Директива влиза в сила на двадесетия ден след деня на публикуването ѝ в *Официален вестник на Европейския съюз*.

Член 15
Адресати

Адресати на настоящата Директива са държавите членки в съответствие с Договорите.

Съставено в Брюксел на [...] година.

За Европейския парламент
Председател

За Съвета
Председател